

Azərbaycan Hava Yolları QSC

Milli Aviasiya Akademiyası

Fakultə: İqtisadiyyat və hüquq

Kafedra: Hüquqşünaslıq

Sərbəst iş

Fənn: Beynəlxalq Hava Hüququ

Mövzu: Daşıma müqaviləsi. Varşava konvensiyasının tənzimlədiyi əsas məsələlərdən biri kimi

Tələbə: Səfərov Məğrur

Qrup: 367 a

Rəhbər: Mirzəyev İsmayıl

Bakı – 2010

Qeyd etdiyimiz kimi, Varşava Konvensiyası beynəlxalq hava daşımalarının şərtlərini (həm yük, həm də sərnişin daşıma şərtlərini) müəyyənləşdirən əsas beynəlxalq sazişdir. Lakin o, hava daşımalarının bütün şərtlərini tənzimləmir və müəyyən etmir. Varşava Konvensiyası yalnız hava daşımaları sahəsində yaranan əsas məsələləri nizamlayır və həll edir. Həmin məsələlərə isə aşağıdakılar aiddir:

- daşıma müqaviləsi;
- daşıyıcının məsuliyyəti;
- daşıyıcıya pretenziya və iddia verilməsi.

Daşıma müqaviləsi Varşava Konvensiyasının nizamasalma predmetinə daxil olan əsas məsələlərdən biridir. Varşava Konvensiyası ilə həm yük daşınması müqaviləsi, həm sərnişin daşınması müqaviləsi, həm də baqaj daşınması müqaviləsi tənzimlənir.

Varşava Konvensiyasına görə, tərəflər (daşıyıcı və müştəri) arasındakı münasibətlər müqavilə xarakterli əlaqələrdir.

Beynəlxalq hava yük daşınması müqaviləsi **hava daşıma sənədi**, beynəlxalq hava sərnişin daşınması müqaviləsi **minik bileti**, beynəlxalq hava

baqaj daşınması müqaviləsi **baqaj qəbzi** əsasında həyata keçirilir. Onlar daşıma müqaviləsinin göstərilən növlərini rəsmiləşdirən, onların bağlanma faktını və mövcudluğunu təsdiq edən **nəqliyyat (daşıma) sənədləridir** – ən əsası isə onlar **müqavilə sənədləri** hesab olunur. Belə ki, həmin sənədlər daşıyıcı ilə müştəri (yük sahibi, sərnişin) arasında sadə yazılı formada beynəlxalq daşıma müqaviləsi bağlanmasını ifadə edir. Varşava Konvensiyasında «qaimə» anlayışı işlədilmir. «Hava qaiməsi» (air - way bill) termini kommersiya dövriyyəsinə sonralar daxil olmuşdur. Belə ki, bu termindən BHNA tərəfindən daşıma sənədinin forması hazırlandığı zaman istifadə olunmağa başlanılmışdır.

Konvensiya daşıma sənədlərinin rekvizitlərini müəyyənləşdirir. Lakin Haaqa Protokolu rekvizitlərin dairəsini xeyli dərəcədə məhdudlaşdırır. Hər bir aviayük qaiməsi üç əsl nüsxədə tərtib edilir və yüklə birlikdə təqdim olunur. Qaiməni yük sahibi (yükgöndərən) tərtib edir. O, qaimədə məlumatları tam və düzgün göstərməlidir. Yükgöndərən buna görə məsuliyyət daşıyır. Əgər zərər yükgöndərən tərəfindən qaimədə məlumatların tam və düzgün göstərilməməsi nəticəsində vurularsa, onda onun əvəzini yükgöndərən ödəməlidir. Aviaqaimə sübutedici əhəmiyyətə

malikdir. Belə ki, o, yük daşınması müqaviləsinin bağlanmasını, yükün qəbul olunmasını, çəkisini və ölçüsünü, qablaşdırmanı və yerlərin sayını təsdiq edir.² Konvensiya yük barəsində mala sərəncamverici sənəd tərtib olunmasını qadağan etmir və buna mane olmur.³ Bu qayda Varşava Konvensiyasına Haaqa Protokolu ilə daxil edilmişdir. Lakin həmin qaydanın praktikada indiyə kimi tətbiq olunmasına və ondan istifadə edilməsinə rast gəlinmir. Üç nüsxədə tərtib olunmuş avia qaimənin birinci nüsxəsi daşıyıcı üçündür və o, yükgöndərən tərəfindən imzalanır. İkinci nüsxə yükalan üçün nəzərdə tutularaq, yükgöndərən tərəfindən imzalanır və yükü müşayiət edir. Üçüncü nüsxə daşıyıcı tərəfindən imzalanır və yük daşınmaq üçün qəbul edildikdən sonar yükgöndərənə verilir.

Daşıyıcı tərəfindən yükün qəbul edilməsi onun imzası ilə, ya da müvafiq ştempellə təsdiqlənir ki, o da qaiməyə yük hava gəmisinə yüklənənə kimi qoyulur. Yükgöndərən aviayük qaiməsinə **bir sıra sənədləri** də əlavə etməlidir.¹ Bu sənədlər sərəhd, gömrük və polis rəsmiləşdirməsi üçün vacibdir. Daşıyıcı həmin sənədlərin tam və etibarlı (həqiqi) olmasını yoxlamağa borclu deyildir.

Yükgöndərən isə qaiməyə əlavə edilən (qoşulan) sənədlərin olmamasına, düzgün olmamasına və ya dəqiq olmamasına görə daşıyıcı qarşısında məsuliyyət daşıyır. O, bunların nəticəsində vurulan zərərin əvəzini ödəməlidir. Aviayük qaiməsinə aşağıdakı **məlumatlar** daxil edilməlidir: yükün göndərildiyi yer, yükün təyinat yeri, dayanacaq yerləri, yükgöndərənin adı və ünvanı, yükalanın adı və ünvanı, birinci daşıyıcının adı və ünvanı, yükün xarakteri, yerin sayı, qablaşdırmanın metodu, nişanlamanın (markalamanın) xüsusiyyətləri, daşınan malın (yükün) çəkisi, sayı, həcmi və ölçüsü, Varşava Konvensiyası ilə müəyyən edilən məsuliyyətə aid qaydalar əsasında daşımının həyata keçirilməsi barədə göstəriş (belə göstəriş olmazsa, daşıyıcının məsuliyyətini məhdudlaşdıran Konvensiya normasına istinad etmək olmaz və buna görə də həmin göstəriş **sanksiya rolunu** oynayır ki, həmin sanksiya qaimənin lazımi qaydada tərtib olunmasına təkan verir).

Daşıma sənədləri BHNA-nın hazırladığı birtipli proformalara uyğun olan formada tərtib edilir. Dünyanın əksər aviaşirkətləri beynəlxalq hava daşımalarında məhz bu formadan istifadə edirlər. Bu isə daşıma sənədlərinin vahid formada olmasına və aviadaşıyıcılar arasında qarşılıqlı hesab edilməsinə imkan yaradır. Varşava Konvensiyasına görə, daşıma sənədlərinin olmaması, düzgün olmaması və ya itməsi daşıma müqaviləsinin etibarlı olmasına təsir göstərmir. Belə halda

da daşıma müqaviləsi Varşava Konvensiyasının nizaməsalma predmetinə daxil olacaqdır.